

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Kláry Kohoutové: Reflexe Východoslováků na rok 1989. Životopisná interview.

V předložené práci se autorka zabývá reflexí Slováků (Východoslováků) na rok 1989, přesněji na období před „rokem zázraků“ a krátkou časovou epizodou po něm. Klára Kohoutová oprávněně píše, že dosavadní práce o československých dějinách se spíše soustředí na českou část a to jak před rokem 1989, tak i po něm, tedy období do rozpadu společného státu. Myšlenka zprostředkovat pohled na region Košice byl proto seznán školitelem jako bezpochyby svěží počátek počínů následujících v rámci Pracoviště OH-SD. Samozřejmě, že bylo jasné, že nepůjde o žádnou velkou komparaci událostí před rokem 1989 a po něm, ta by zabrala několik let, co se nabízelo, bylo naopak, zpracování určitého pohledu na vybranou skupinu obyvatelstva v určitém regionu. Klára Kohoutová šla za svým cílem poměrně přesvědčivě, na workshopu orální historie v roce 2014 ve svém příspěvku ještě spíše tápala, jak bude projekt realizovat, postupem času se však její badatelské úsilí soustředilo na poměrně jasné otázky, které začaly mít poměrně pevné kontury. Badatelský zájem autorka podtrhla úspěšnou žádostí v rámci Erasmu, kdy se mohla svému tématu věnovat 4 měsíce přímo v centru dění její diplomové práce – v Košicích.

Specifickým cílem práce bylo rozšíření znalostí o listopadu 1989 prostřednictvím každodenního života, zkušeností a životních příběhů oslovených Východoslováků. Stěžejní metodou pro zpracování daného tématu se stala logicky orální historie. Klára Kohoutová se v teoretických otázkách orální historie velmi dobře orientuje, což projevuje v celé práci, možná nebylo pro potřeby diplomky popisovat detaily pojednávající o vzniku a vývoji orální historie. Pro znalce je vše již notoricky známo, pro neznalé je historická vsuvka neúplná. Vedle orální historie prozkoumala autorka odbornou historickou, sociologickou a politologickou literaturu. Kvituji pokus o kritický rozbor publikované odborné literatury. Možná by si vzpomínkové publikace typu *Několik dnů* od Fedora Gála zaslouhovala ještě rozbor hlubší a více kritický. Přeci jen jde o specifickou memoárovou literaturu člověka, který „byl u toho“ a poté byl „nucen“ odejít, což se muselo nejen na něm, ale i na jeho hodnocení *něžnej revolucije* muselo projevit. Autorka prostudovala rovněž relevantní zdroje přístupné ÚPN a relevantní prameny ve Státním archivu v Košicích, především pak zasedání krajských a městských výborů KSS.

Celá historická část (22 – 48) je napsána poměrně dobře, s promyšleným odstupem, čtenáře seznámí se základními více i méně známými fakty, včetně zamyšlení nad problémem „dvou revolucí (26 – 27), resp. otázky vzniku OF v Košicích. Za poměrně zdařilý nápad hodnotím reflexi slovenského tisku, částečně v komparaci k československé (celostátní) mediální produkci zkoumaného období.

Empirickou část práce tvoří Úvod do výzkumu (49 – 54) a vlastní interpretace (55 – 99). Na tomto místě upozorňuji na problém v umístění části „úvod do výzkumu“ (s. 49), který měl být umístěný naopak do úvodu celé diplomové práce. V empirické části, pakliže nepřináší nějaká kritická zamyšlení a analýzy – nepřináší, nemá místo.

Autorka pracuje s 12 rozhovory, z nichž sama realizovala šest rozhovorů, což považuje za uspokojivý výsledek. Sám bych se býval přimlouval za širší vzorek. Výpadek narátorů Klára Kohoutová vyvážila zařazením dalších rozhovorů vedených studenty na UPJŠ. Na tomto místě vidím nedostatek v absenci popisu „vypůjčeného“ souboru. Jako školitel jsem měl na tento nedostatek upozornit. Pokud bych považoval cca 12 rozhovorů za dostačující,

Klára Kohoutová rozhovory komparovala s dalšími prameny, resp. literaturou, mám ale jistý problém s označením skupiny narátorů za obyčejné lidi (viz tabulka s. 52). Vzorek zahrnuje především humanitně vzdělané osoby (studenty, kněží, umělce...). Vzorek a výběr narátorů by si zasloužil prostor v diskusi v rámci obhajoby diplomové práce.

Analyticko – interpretační část najdeme na 40 stranách textu (59 – 99). Autorka postupuje po vyzkoušených cestách orální historie, kdy přibližuje například volbu povolání, reakce na rok 1968, počátky normalizace a 80. Roky. Věnuje se konzumu, cestování a konečně prvním revolučním dnům roku 1989, resp. vzniku pobočky OF v Košicích. Vlastní analýzou prochází zamyšlení nad ideály, očekáváním a zklamáním, resp. realitou let polistopadových (ponovembrových). Alespoň na krátkém prostoru se věnuje i reflexi období předcházejícímu rozpad společného státu.

K této velké empirické části mohu podotknout, že doznala podstatných změn oproti původní verzi. Přesto si myslím, že mohla být autorka mnohem více kritická a „analytičtější“. Klára Kohoutová někde „naskakuje“ na lep staršímu pojetí orální historie, kterému se ani řada z nás nevyhnula, totiž spíše „slepování“ jednotlivých částí vyprávění. V tomto případě pak může takový materiál sloužit více jako pramen, byť specifický (viz například kapitola kolegy doc. Valeše v Příbězích (ne)obyčejných profesí), domnívám se ale, že jsme přeci jen, pokud jde o interpretace, trochu dál, což by jako „skoro absolventka“ oboru OH-SD mohla vědět (viz znovu Příběhy (ne)obyčejných profesí – všichni autoři kromě zmíněného L. Valeše). Autorka měla podle mého dát více všanc vlastní pohled, rozvést vlastní myšlenky jak získané rozhovory vykládat, Některé uvedené ukázky si o větší interpretační zpracování hlasitě říkaly.

Práce je napsána přehledně, v logické návaznosti, a samo zkoumané téma pokládám za zajímavé. Některé nedostatky by neměly odvést čtenáře od dobře napsané diplomové práce, ale měly by být spíše výzvou autorce při jejím dalším zamýšleném doktorském studiu, kde se chce, jak vím, tématu dále věnovat.

Navrhuji známku **lepší velmi dobře**. Kláře Kohoutové pak přeji vše dobré jak v osobním, tak i v profesním životě.

V Praze, 4. 6. 2015

prof. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.